

Nyhetsbrev # 2 / juli-oktober 2014

1. Introduktion från koordinatören

Kära läsare,

Välkommen till SEFIRAS andra nyhetsbrev! Sedan det senaste nyhetsbrevet i januari 2013 har vi tagit en rad viktiga steg i riktning mot våra mål. Framför allt har vi lagt grunden för en mycket innovativ ansats som syftar till att förbättra förståelsen av individers val och beteenden. Detta har gjorts genom att testa en särskild typ av modell (Discrete Choice Models) för att analysera resultaten av ett av antal valexperiment.

Rapportering 4.1 och 4.2 som vi publicerade för ett par veckor sedan bygger på vår utredning om komplexiteten i att använda dessa avancerade modeller inom beteendevetenskaplig forskning. Vi är övertygade om att dess användning kommer att öppna nya möjligheter i forskningen och förnya debatten om den allmänna acceptansen för olika åtgärder och styrmedel. Vi ser fram emot att dela med oss av de första resultaten under 2015, då vi kommer att bedöma dessa nya modellers förenlighet med de befintliga (Integrated assessment-modeller).

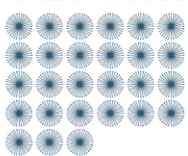
För närvarande håller vi på att slutföra vår granskning av rådande policies kring luftkvalitet på europeisk, nationell och lokalnivå, vilken kommer att finnas tillgänglig inom kort. Granskningen bygger i första hand på intervjuer, fokusgrupper och dokumentanalys som genomförts i Milano (Italien), Warszawa (Polen), Antwerpen (Belgien) och Malmö (Sverige) under ledning av vår belgiska partner. Från slutsatserna framgår att medvetenheten om de komplexa miljötjänningar vi står inför måste ökas. Ett litet steg i denna riktning är vårt försök att sammanställa en tvärvetenskaplig ordlista som integrerar olika vetenskapliga perspektiv.

SEFIRAS rådgivande nämnd, vilken nyligen etablerats, tillför värdefull expertis från André Zuber från generaldirektoratet för miljö inom Europeiska kommissionen, Maria Luisa Volta vid Brescia universitet, ingenjör specialiserad på luftkvalitetsmodellering och med stor erfarenhet av europeiska forskningsprojekt, samt Luigi Pellizzoni, miljösociolog vid Trieste universitet och medlem i exekutivkommittén för European Sociological Association.

Vi har vidare beslutat varje nyhetsbrev kommer att ha en tematisk inriktning. Temat för detta nummer är det första nationella mötet med luftkvalitetsaktörer som ägde rum i Antwerpen den 2 oktober. Detta var det första av en serie möten som kommer att organiseras av SEFIRA:s projektpartners under de närmaste sex månaderna i Milano, Warszawa, London och Malmö.

Vi hoppas att våra insatser kommer att bidra till nya tankar och åtgärder för att förbättra vår luftkvalitet.

Yuri Kazepov

2. Fallstudie Antwerpen (av Anneleen Kenis och Maarten Loopmans, K.U. Leuven)

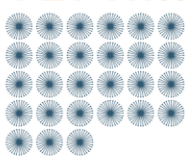
2.1. Det andra partnernmötet och det första mötet med nyckelaktörer i Antwerpen, Belgien.

SEFIRAS andra möte med samtliga partners ägde rum den 1-3 oktober 2014 i Antwerpen (Belgien), i samband med det första nationella mötet med nyckelaktörer inom luftkvalitet. Genom att kombinera dessa två möten skapades en unik sammankomst kring luftkvalitetsfrågan där nationella, regionala och lokala aktörer kunde mötas tillsammans med internationella experter. Mötet avslutades med en öppen föreläsningkväll om trafik och luftkvalitet, med bidrag från forskare inom SEFIRA. Samtidigt ägde även den officiella lanseringen av SEFIRA i Belgien rum (se figur 1). Kvällen medarrangerades av Antwerpens gräsrotsrörelser StRaten-generaal och Ademloos, som en del av deras föreläsningsserie Horta, vilken är det främsta öppna forumet för spridning av forskning kring luftkvalitet. I samband med den femtonde föreläsningen inom serien fick SEFIRA-forskare möjlighet att tala inför en publik bestående av mer än 300 medborgare och nyckelaktörer i den vackra Horta-salen. Händelsen fick stort utrymme i regional och social media.

Mötet i Antwerpen – som är det en av fyra fallstudier under granskning (tillsammans med Milano, Malmö och Warszawa) – gav oss tillgång till en rad olika aktörer inom luftkvalitetsområdet. De formella och informella utbyten som ägde rum mellan dessa aktörer i samband med mötet har gett oss både nya insikter som vi tar med oss in i forskningsprocessen och information som vi kan jämföra med data från dokumentanalys, intervjuer och fokusgrupper med medborgare i Antwerpen med omnejd.

Figura 1. Mötet med nyckelaktörer och föreläsningkvällen i Horta

2.2. Fallet Antwerpen

Syftet med fallstudierna är att generera fördjupade insikter i dels hur europeisk lagstiftning och reglering kring luftkvalitet översätts på nationell, regional och lokal nivå, och dels hur medborgare i de olika länderna relaterar kring olika åtgärder. Fallet Antwerpen visar att allmänhetens deltagande inte endast handlar om individuella beteendeförändringar, utan minst lika viktigt, eller till och med viktigare, är medborgares aktiva deltagande i utformandet av åtgärder för att den europeiska lagstiftningen faktiskt ska implementeras på nationell, regional och lokal nivå.

Antwerpen är en av de platser som är värst drabbade av luftföroreningar i Europa (se figur 2). De dagliga gränsvärdena för PM10 och årliga gränsvärdena för NO2 överskrids återkommande. Även förekomsten av PM2,5 är mycket högre än det europeiska genomsnittet. Som ett resultat står Antwerpens medborgare inför omfattande hälsoproblem och en förväntad livslängd som är betydligt förkortad.

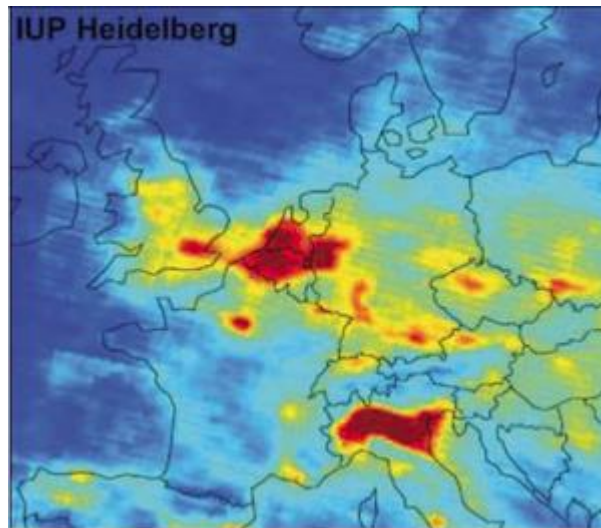

Figura 2: Karta över Europa som visar var Antwerpen ligger

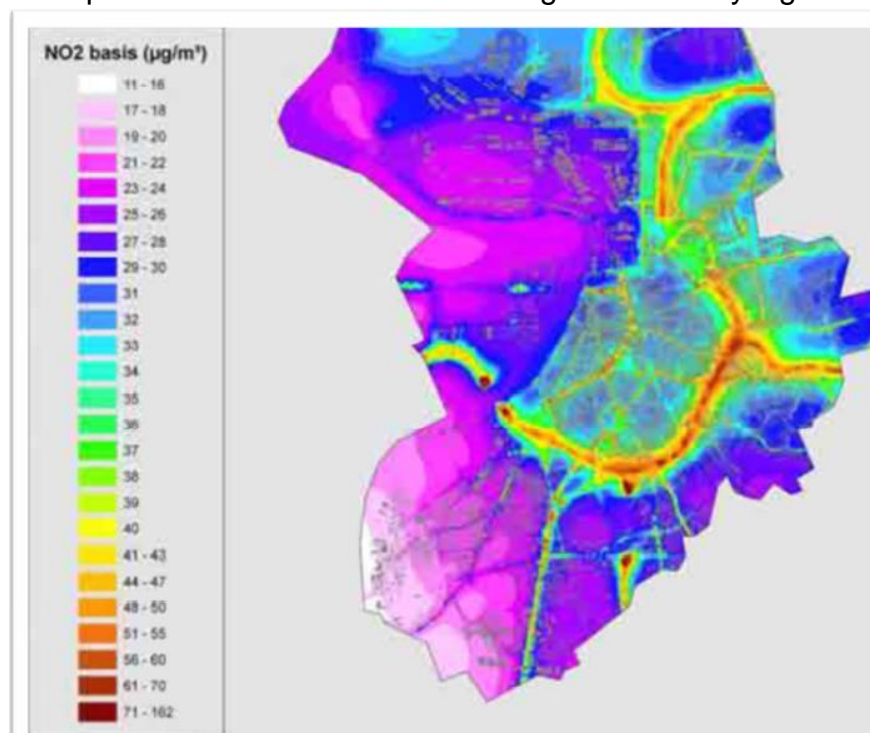
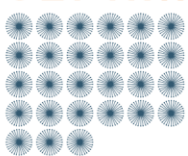

Figura 3. Karta som illustrerar Antwerpens utsatthet för luftföroreningar till följd av stadens infrastruktur

De höga föroreningsnivåerna beror dels på den höga trafiktätheten i själva staden och dels på Antwerpens hamn, vilken är ett område med mycket industriverksamhet och trafik. Den historiska placeringen av väginfrastruktur i staden ökar de negativa hälsoeffekterna av luftföroreningen. Både lokaltrafik och genomströmningstrafik är koncentrerad till Antwerpens ringled, vilken är dragen genom stadens mest tätbefolkade områden och i genomsnitt belastas av 300,000 fordon dagligen. Befolkningstätheten kring ringleden uppgår till över 11,000 inv/km² och 35,000 personer bor inom ett avstånd på 1500 meter (se figur 3). Debatten kring (bristen på) luftkvalitetsåtgärder i Antwerpen utlöstes för omkring tio år sedan när planer på en expansion av ringleden offentliggjordes. Debatten är av stort

intresse eftersom den kastar ljus på hur luftkvalitetsfrågor kan medvetendegöras både på polisk nivå (lokalt och regionalt) och på individnivå. Konflikterna kring ringvägen har bidragit till att frågor om luftkvalitet har flyttat högt upp på den politiska agendan, inte bara i Antwerpen utan också i Flandern och Belgien i stort. Debatten har inte bara ökat medvetenheten och kunskapen om luftkvalitetet bland belgiska medborgare utan också stimulerat social organisering kring dessa frågor också i grannstäder såsom Gent och Bryssel.

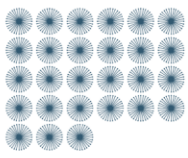
Den flamländska regeringen beslutade i maj år 2000 att expandera Antwerpens ringled genom att bygga en tredje passage över floden Schelde, den så kallade Osterweel-anlutningen. När planerna offentliggjordes år 2005 blev det klart att denna nya anslutning skulle byggas nära Iset, ett betydande område för stadsförnyelse, och den höga trafikintensiteten på den befintliga ringvägen skulle komma att kvarstå (se figur 4). I ett försök att identifiera alternativa lösningar för väginfrastrukturen (till exempel den så kallade Meccano-anlutningen) och/eller alternativa mobilitetsmodeller har gräsrotsrörelserna Straten-Generaal och Ademloos aktivt verkat för att öka medvetenheten och kunskapen bland allmänheten. Genom att vända sig till nationella och internationella experter har de fört in nya argument i debatten. Inte minst har deltagandet av medicinska experter fört in luftkvalitet och buller som viktiga ämnen på den politiska agendan. Genom medvetna strävanden att popularisera vetenskaplig kunskap kring luftkvalitet och mobilitet har dessa gräsrotsrörelser bidragit till att lyfta debatten och bidra till en

välinformerad allmänhet på såväl lokal som nationell nivå.

Historien om denna process är komplex, men en aspekt är av särskilt intresse för SEFIRA: aktiva medborgare hänvisar till och använder sig alltmer av lagstiftningen på EU-nivå för att utmana nationella, regionala och lokala myndigheter i kampen om luftkvalitet. Med utgångspunkt i europeiska luftkvalitetsnormer ifrågasätts beslut på regional och lokal nivå och krav på förbättrade luftkvalitetsåtgärder förs fram. Fallet Antwerpen visar också på att översättningen av europeiska luftkvalitetsdirektiv till lägre politiska nivåer inte är en enkel, linjär process. De sätt på vilka dessa nivåer samverkar är långt mer komplexa och intressanta, vilket kräver en detaljerad analys av politiska dynamiker på olika skalor.

Figura 4. Karta över motorvägarnas dragning i Antwerpen, inklusive Oosterweel-förbindelsen

3. Länkar och resureser (specifikt för fallet Antwerpen)

Om luftkvalitet i Antwerpen:

- Actieplan fijn stof en NO₂ in de Antwerpse haven en de stad Antwerpen (2014 – 2018)
<http://www.lne.be/themas/luchtverontreiniging/nieuwactieplanantwerpen-2014-2018-goedgekeurd.pdf>
- EEA (2013). Air Implementation Pilot. Lessons learnt from the implementation of air quality legislation at urban level. Luxembourg, European Environment Agency.
- Stranger, M., Potgieter-Vermaak, S. S., & Van Grieken, R. (2008). Characterization of indoor air quality in primary schools in Antwerp, Belgium. *Indoor air*, 18(6), 454-463.

Om de pågående debatten om luftkvalitet i Antwerpen:

- <http://forabetterworld.net/projects/clean-air-flanders>
- <http://www.ademloos.be/>
- <http://stratengeneraal.wordpress.com/>
- Loopmans, M. (2014). David tegen Lange Wapper. *Agora*, 30 (3), 16-19. See also http://www.agora-magazine.nl/wp-content/uploads/2014/06/2014-3_Thema_Loopmans.pdf
- Claeys, M. (2013). Stilstand. *Het Oosterweeldossier*. Leuven: Van Halewyck.